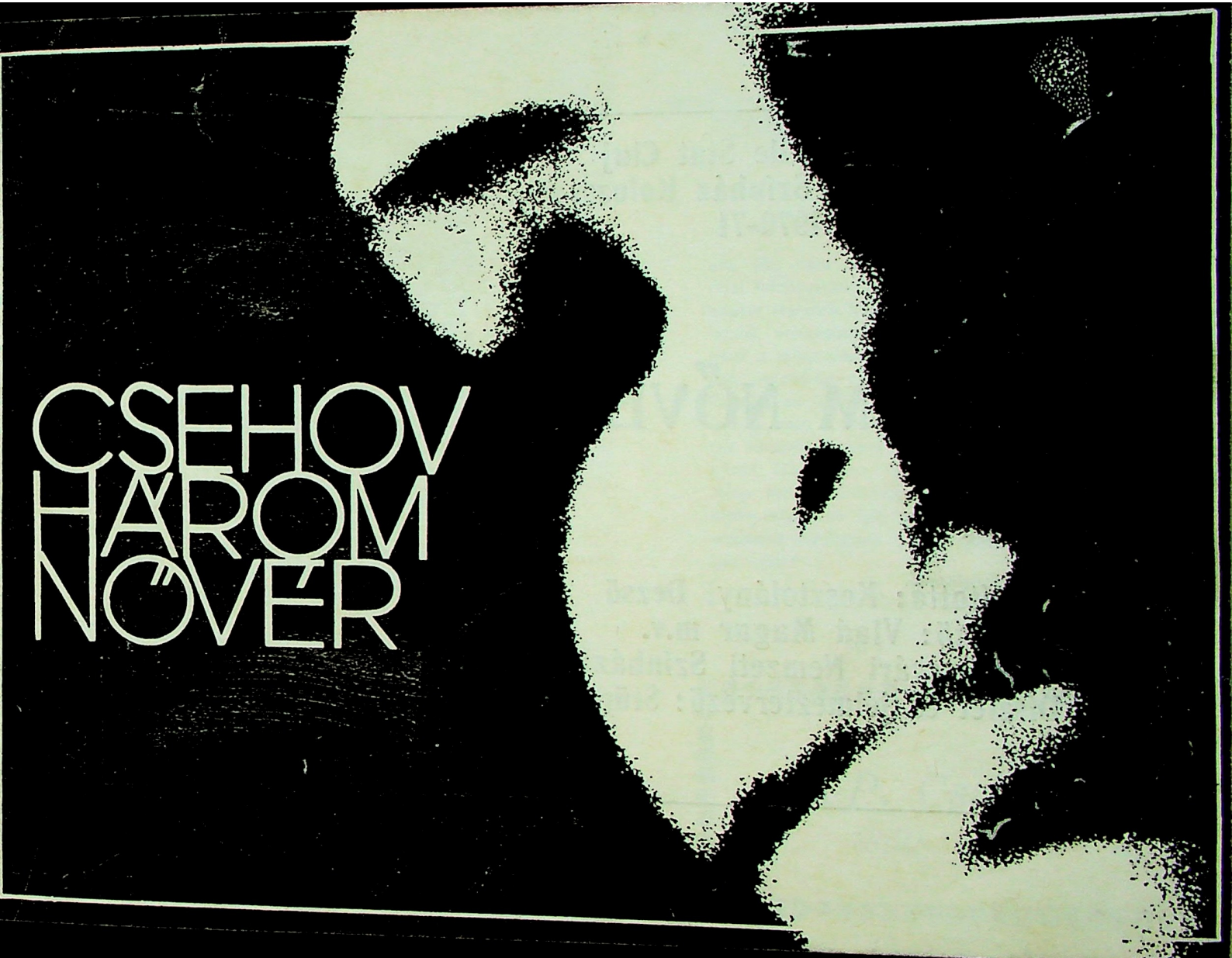

CSEHOV
HAROM
NOVER

Teatrul Maghiar de Stat Cluj
Állami Magyar Színház Kolozsvár
1970-71

A.P. Csehov

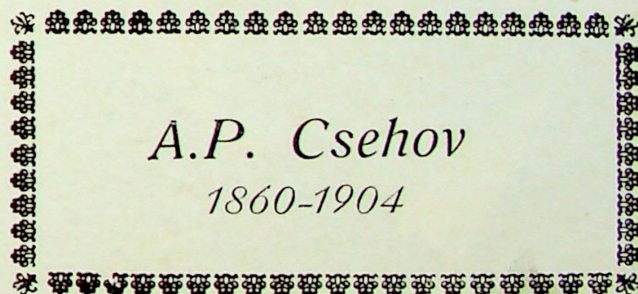
HÁROM NŐVÉR

Fordította: Kosztolányi Dezső
Rendező: Vlad Mugur m.v.
a kolozsvári Nemzeti Színház főrendezője
Díszlet és jelmeztervező: Stürmer Helmut m.v.

„Az élet nem olyan mező, ahol a labdát rúgjuk, ahol felakasztjuk magunkat, vagy ahol mély gondolatokat fejezünk ki. Nem! Leggyakoribb, hogy eszünk, iszunk, udvarolunk és butaságokat mondunk. Ez az, amit a színpadon látni akarunk. Olyan darabot kell írni, amelyben az emberek jönnek-mennek, táplálkoznak, az időjárásról beszélgetnek, whistet játszanak – nem a szerző szándéka szerint, hanem mert így történik a való életben. Tehát zolai naturalizmust? Nem. Sem naturalizmust, sem realizmust. Nem kell semmit egy bizonyos keretbe zárni. Az életet olyannak kell hagyni amilyen, az embereket olyannak amilyenek – valóságosan és nem hólýagú fújva.”

Beszélgetés S. Gorodetszkivel

A.P. Csehov

1860-1904

A Három nővér olyan darab, amelynek a rendezése sohasem fejeződik be. Úgy szeretném játszani, ahogyan azt Anton Pavlovics Csehov megírta az én számomra, az én temperamentumomra méretezve. Csehov megengedi nekem, hogy szubjektív legyek, megadja az alkotás lehetőségét anélkül, hogy elkülönüljön egy magábanvaló térbe, illetve időbe. Pályám kezdete éppen Csehovval volt eljegyezve: vizsgaelőadásom a Ványa bácsi rendezése volt, s úgy érzem a Három nővér nem csak egyszerűen új állomás pályámon, hanem új perspektíva meghódítása is egyben. Míg utolsó rendezésem a Szentivánéji álom Shakespearetől az álom és valóság közti lebegés lehetőségét nyújtotta nekem, Csehov, eszmeiségének égő maiságával hat rám, s a könnyörtelen realizmusnak nyit utat. Csehov akaratlanul is a mi világunkban rejlő veszélyekre ébreszt. Ha úgy tetszik az apokalipszist fogalmazza meg a mi világunk feltételei között, a mi korunk anyagában, annak tragikus és groteszk vagy éppen a nevetségességig őszinte formájá-

ban. Csehov műve jóslat és előrelátás. Százféléképpen lehet játszani, de sohasem az a lényeges ahogyan Csehovhoz közeledünk, hanem amit ő ébreszt bennünk, a soha el nem haló visszhang. A szokványos „csehovi” részletező színpadkép helyett hatalmas teret képzeltem el, amely összemosódik a nézőtérrel. Ez lehetőséget nyújt arra, hogy a szereplők találkozhassanak, de arra is, hogy elkerülhessék egymást, és ez az én felfogásomban rendkívül fontos. A színpadi tér megalkotásában Stürmer díszlettervező kitűnő munkatársnak bizonyult. A Magyar Színház kollektívája pedig olyan alkotó légkört biztosított számomra, amelyben otthon érzem magamat. Csakis ilyen fűtött szakmai légkörben, az alkotó erők maximális igénybevételével lehet a művet, Csehov valóságát életre kelteni és mai valósággá varázsolni.

VLAD MUGUR

„Csehov hasonlíthatatlan művész. Az élet művésze... Értéke ott sarkallik, hogy nemcsak minden orosz érti, hanem minden ember általában, s ez a legfontosabb”.

L. TOLSZTOJ

„Őn nagy tettet visz végbe... megutáltatja az emberekkel ezt az álmos, félig halott életet...”

GORKIJ

„Csehov, nézetem szerint, teljesen eredeti színpadi műfajt teremtett, a lírai vígjátékot... Hősei abból a fajtából valók, akik egész életükben azt szeretnék volna megérteni: miért olyan kényelmetlen egyszerre két széken ülni? Erre a lírára végképpen nincs ma szükségünk.”

GORKIJ: Irodalmi tanulmányok

„Azt mondom, hogy ennek a közönségnek csak heroizmusra van szüksége, Vladimir Iljics azonban azt bizonyítja, hogy szükség van lírára, szükség van Csehovra, szükség van mindennapos életigazságokra is.”

GORKIJ: Kalocsovhoz

Csehov színművei:

HATTYÓDAL (1887–88)

Dráma egy felvonásban

IVANOV (1887–89)

Dráma négy felvonásban

MEDVE (1888)

Tréfa egy felvonásban

LEANYKERÉS (1888–89)

Tréfa egy felvonásban

NYARI TRAGÉDIA (1889–90)

Tréfa egy felvonásban

LAKODALOM (1889–90)

Jelenet egy felvonásban

A MANÓ (1889–90)

Komédia négy felvonásban

JUBILEUM (1891)

Tréfa egy felvonásban

SIRALY (1896)

Színjáték négy felvonásban

VANYA BÁCSI (1897)

Jelenetek a falusi életből

négy felvonásban

HÁROM NÖVÉR (1900)

Dráma négy felvonásban

A DOHANYZÁS ÁRTALMASSÁGÁRÓL
(1902)

Monológ egy felvonásban

CSERESZNYÉSKERT (1903–1904)

Komédia négy felvonásban

1900. aug. 20.

„A darabot elkezdtem, azt hiszem jó, de már elhi-
degültem a kezdetén, megundorodtam tőle, azt sem
tudom, hogy mitévő legyek. Egy darabot megállás
nélkül, egy lélegzetvételtre kell írni, de a mai dél-
előtt az első, amikor egyedül vagyok, amikor nem
zavarnak.”

1900. szept. 28.

„C, micsoda szereped van a Három nővérben! Mi-
csoda szerep! Ha adsz tíz rubelt, megkapod a sze-
repet, ha nem, más színésznőnek adom. A Három
nővér-t nem adom oda ebben a szezonban, hadd
feküdjön még egy kicsit a darab, hadd érlelődjön
vagy pedig hadd pusztuljon – ahogyan a kupec
asszonyok mondják a pirogra, mikor a vendégek
elé az asztalra teszik”.

1900. dec. 17.

„Tegnap elküldtem Moszkvába a darab harmadik
felvonását, holnap küldöm a negyediket. A har-
madikban egyet s mást változtattam, de a negye-
dikben alapvető változtatásokat eszközöltem. Szá-
modra sok szöveget tettem hozzá. (Azt kell monda-
nod: Köszönöm...) Ennek fejében írd meg, hogy
folynak a próbák...”

1901. jan. 6.

„Hogy megy a Három nővér? A kutya sem ír ne-
kem erről. Te sem írsz, és ezért duzzogok is.”

1901. jan. 21.

„...Mása átkozódása a harmadik felvonásban,
egyáltalán nem átkozódás, pusztán őszinte beszéd.
Idegesen játszd, de ne elkeseredve, ne kiabálj, oly-
kor-olykor mosolyogj és úgy játszd, hogy érezni le-
hessen az éjszakai kimerültséget. Azt is éreztetned

kell, hogy okosabb vagy a nővéreidnél, legalább is okosabbnak tartod magad. Ami a „Tram-tam-tam”-ot illeti, csináld úgy ahogy jönak látod.. Úgy hiszem kimerített A három nővér, vagy pedig már egyszerűen elegendő van az írásból, megöregedtem. Nem tudom...

Igy hát a Három nővért nem mutatják be Moszkvában ebben az évadban? Először Pétervározt mutatják be?

Erről jut eszembe: vedd tudomásul, hogy Pétervározt semmilyen sikerek nem lesz. Ez természetesen csak jó, mert Pétervár után nem fogtok többé utazgatni, hanem ott maradtok Moszkvában. A vendégszereplések nem nektek valók. Pétervározt lesz bevétel, de siker egy csepp sem, bocsáss meg kérélek”.

LEVELEK

1901. március 1.

„...ne olvass újságot, ne olvass egyáltalán, mert egészen belehervadsz. Lecke ez számodra a jövőre: fogadj szót az öreg szerzetesnek. Hiszen mondtam, hogy Pétervározt bajok lesznek...

Személy szerint magam egészen hátat fordítok a színháznak, soha többé nem írok színház számára. Színháznak csak Németországban, Svédországban, sőt még Spanyolországban is lehet írni, de nem Oroszországban, ahol a színpadi szerzőket nem tisztelik, megrugdossák, és nem bocsátják meg nekik sem a sikert, sem a kudarcot”.

„A közönség, dialektikus folyamatot élt át. Míg egyesek szívesen siratgatták a változékony idöket a Művész Színház tükrében, és lelküket, hogy úgy mondjuk — megpihentették a szokatlan jeleneteken, melyek annyira illettek melakóliájukhoz... mások gyötrődve, szerelemmel és energiával telten távoztak ugyanazon előadásokról. Emlékszem, akkoriban cikket írtam Csehov „Három nővér”-éről, s ebben eléggé negatívan jellemeztem a sajnálatra méltó hősöket és hősnőket, akiknek élete tönkre mehet csupán azért, mert az ezredet az egyik városból a másikba helyezték át, és mert nem eléggé határozottak, hogy Moszkvába menjenek. És íme egy líceumi tanuló nagyon meggyőző levelet küldött nekem. Azt vetette szememre, hogy nem értettem meg a hatást, amelyet Csehov a nézőre gyakorol. Valahogyan így írt:

„Amikor a „Három nővér”-t láttam egész testemben reszkettem a haragtól. Milyen fokig mehet a megfélemlítés hatása és az emberek bilincsbe verése! Hiszen a Versinyinek, a Tuzenbachok jó emberek, és jók és szépek a nővérek is. Nemes érzéssel teli teremtmények, akik boldogok lehetnek volna s másokat is boldoggá tehettek volna. Ám ahelyett, hogy harcba szállnának a megfojtással fenyegető rossz ellen, a nővérek tétlenkednek, sírnak és vegetálnak. Nem, Anatolij Vasziljevics, — ez, nevelő jellegű színmű, amely harcra ösztönöz. Amíg a színházból hazáig értem, öklöm úgy összeszorult, hogy fájdalmat éreztem; az engem körülölelő sötétségben pedig világosan láttam a szörnyeteget, amelyet kegyetlenül el kell tiporni, még életünk árán is”.

(A. Lunacsarszkijnek a Művész Színház 30 éves jubileumára írt cikkéből).

szereposztás

PROZOROV

NATALJA IVANOVNA

OLGA

MASA

IRINA

KULIGIN

VERSINYIN

TUZENBACH

SZOLJONIJ

CSEBUTIKIN

FEDOTYIK

RODE

FERAPONT

ANFISSZA

László Gerő

Dorián Ilona
érdemes művész

Silvia Ghelan m. v.
a kolozsvári Nemzeti Színház tagja

Bisztrai Mária

Stief Magda

Horváth Béla

Péterffy Gyula

Pásztor János

Vadász Zoltán

Andrási Márton
állami díjas, érdemes művész

Héjja Sándor

Geréb Attila

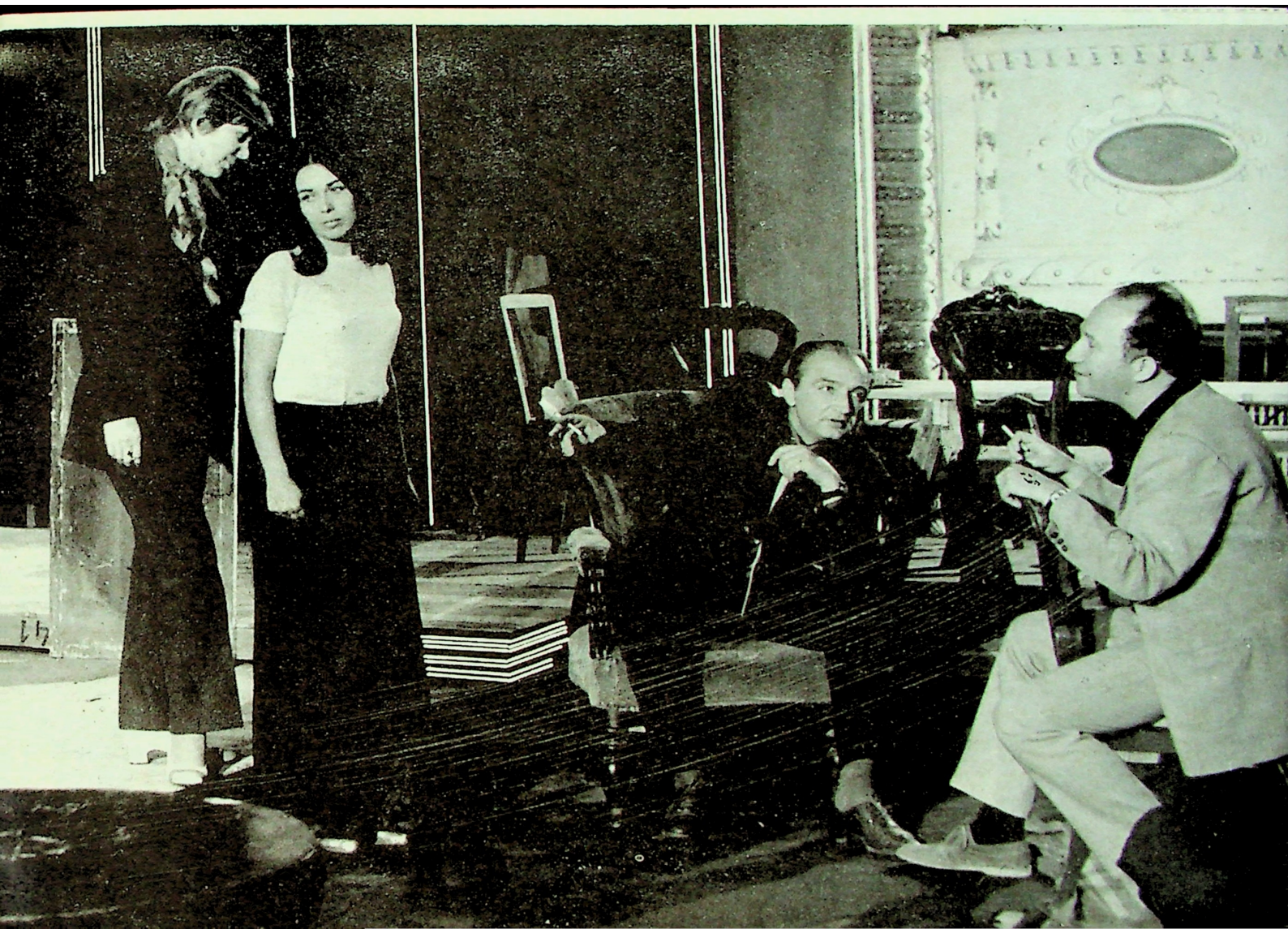
Ille Ferenc

Török Katalin

Előadásvezető: Ambrus Vilmos

Súgó: Moldván Júlia

A. Miller:

„... a költőiséget mindennél többre becsülöm a színházban, és mert így gondolkozom, ragaszkodom hozzá, hogy a dráma költői legyen”.

John Osborne:

„Nem taníthatom meg a bénákat arra, hogy végtagjaikat mozgassák. Shakespeare sem írt le szimptomákat és nem szolgált magyarázatokkal. Csehov sem.”

Edward Albee:

„Én semmiképp sem tartom magam intellektuelnek. Gondolkodásom nagy része öntudatlan. (– Milyen drámaírók dolgoznak úgy mint ön?) – Csehov például, Ibsennel ellentétben”.

Kenneth Tynan:

„A realista darabot nagyjából az határozza meg, hogy a személyek az életben gyökereznek... Gorkij, Csehov, Arthur Miller, Tennessee Williams, Brecht, O'Casey, Osborne és

Sartre, realista darabokat írtak... Azok az írók, akik a realizmus mesterségét magas színvonalon folytatják, azok a XX. század színházának uralkodó repertoárját teremtették meg.”

Otomar Krejča:

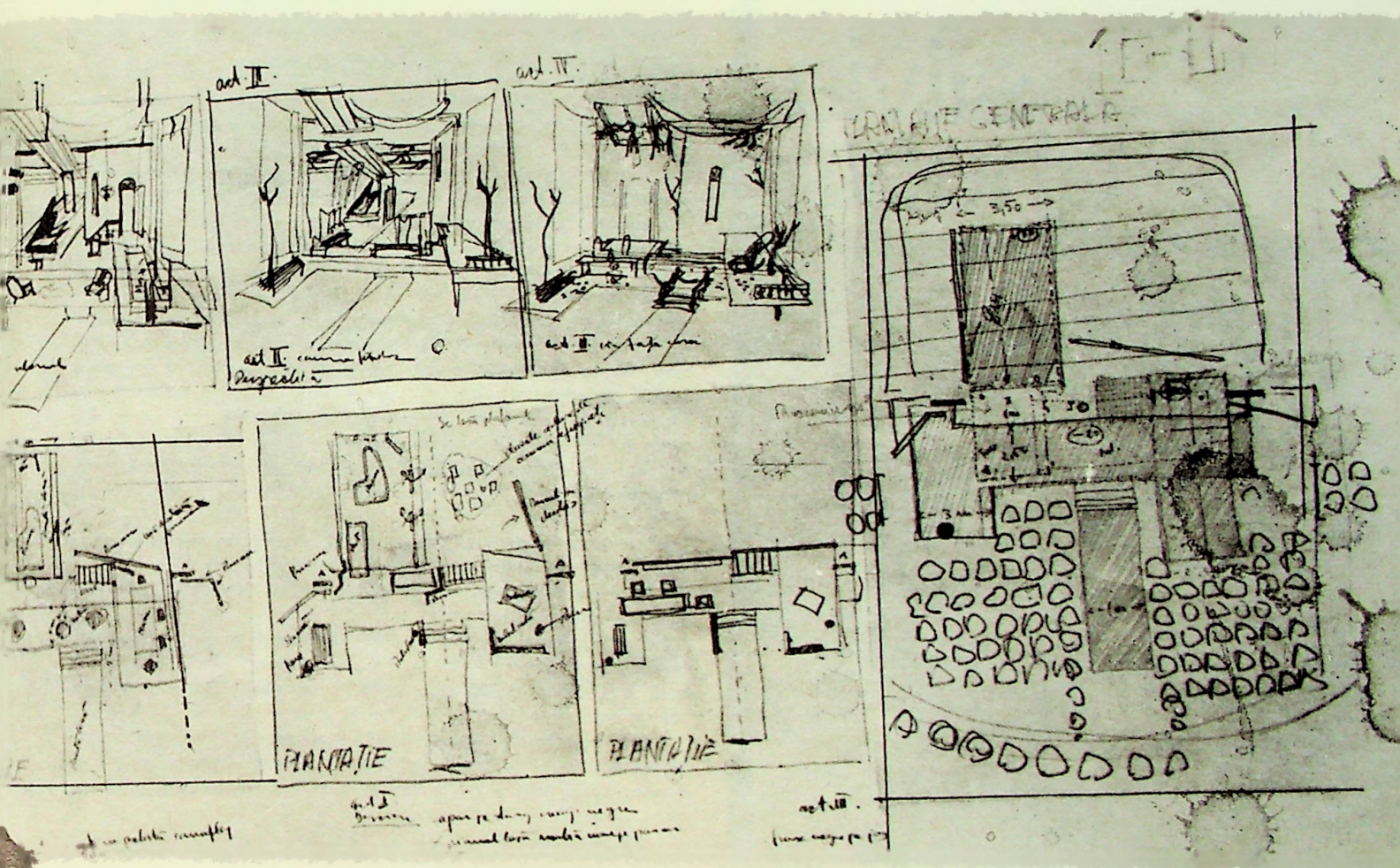
„Felfoghatjuk a Három nővért, mint a mai abszurd dramaturgia gyökereinek bizonyítékát, vagy mint tragikus groteszk játékot, esetleg mint vaudeville-t – ettől Csehov még nem lesz abszurd vagy groteszk, vagy bohózatíró, ám-bár lehet, hogy az is, csak ezen kívül még valami...”

Csehov nagyon egyszerű, és ugyanakkor nagyon összetett, nagyon finom és nagyon világos, nem egyszerűsít, nem ugyanazt igyekszik bizonyítani az első perctől az utolsóig, s ha bemutat valamit, azt sokkal kifinomultabb, sokszínűbb és rafináltabb eszközökkel teszi, mint akár a leghatásosabb, de mégis egyoldalú színpadi megfogalmazás. Mindenfajta nagyítás, hangsúlyozás, minden szélsőség (amely egy kicsit mindig ostoba, erőszakoltan naív és egyoldalú) idegen tőle”.

Efrosz:

„... a legnehezebb bölcsnek és elmélyültnek lenni, s közben megmaradni olyan élőnek és természetesnek, mint Shakespeare vagy Csehov”.

Stürmer Helmuth
színpadkép vázlatai

silvia helan

Régi vágyam vendégszerepelni a kolozsvári Állami Magyar Színházban, hazai színjátszásuk egyik legrégebb és legtekintélyesebb intézményében. Nem vagyok ugyan magyarajkú, de kolozsvári vagyok és gyermekkorom óta – úgy-ahogy – beszélek magyarul; ismerős, egyúttal mégis idegen nyelven kell tehát, pályám során most először, a közönség szívéhez szólnom.

Megkönnyíti dolgomat a szívhez szóló szerep, Csehov már-már zenei szépségű művében, amelyben minden szerep egy-egy fájdalmas, megindító dallam. Megnehezíti azonban, hogy a szerepmelódiát, amelynek rám vár a megszólaltatása, éppen hangzásában fogom óhatatlanul elváltoztatni. E nagy kockázat ellenére is, megvallom, rendkívül vonzó feladat számomra pusztán alakítási képességeimre támaszkodni, a dikció megszokott segítségével nélkül megpróbálni elhiteni, hogy azonos vagyok a szereppel. Idegen s mégis ismerős közegben. Ilyesfélét érezhet a zongorista vagy a hegedűs, amikor először merészkedik a karmesteri pulpitusra: ott is a zene várja, de másképpen kell viselkednie vele, amennyiben nincs segítségére a hangszeréhez szokott technikai készsége.

Lehetséges, hogy több szerencsével léphettem volna fel olyan szerepben, mely szövege szerint is más anyanyelvű, idegen alakot ábrázol – az egyiptomi Cleopatra talán úgy beszélt latinul Antoniuszal, mint én magyarul...

Remélni merem azonban, első kísérletem magyar színpadon nem lesz egyben az utolsó is, s tán még alkalmam adódik, hogy ezen a téren is fejlődjek, – minél nagyobb feladatban, annál rohamosabban.

Addig is, szíves elnézését kérem a magyar közönségnek fogytékos szövegmondásomért, abban a csöndes reményben, hogy Csehov körül mégis, így is találkozunk majd egymással.

Magyar Nemzeti Színház.

Kolozsvárt, csütörtökön és pénteken
1920. október hó 7-én és 8-án

Árjegyek helyárák.

Kezdetre fél 8 órakor.

ÚJDONSÁG, ELŐSZÖR:

Vanja bácsi

Menetek a falusi életből 4 felv. Írta: Csehov. Fordította: Job Dániel.

S z e r e p l ő k:

Szerebrjakov Vladimirovics Sándor ...	... Oláh Ferenc
Andrejevna Jelena ...	... Poór Lili
Alexandrovna Szofja ...	... Izsáky Margit
Szv. Vojnickája Vasziljevna Marja ...	... Laczkó Aranka
Vojnicki Petrovics Iván ...	... Fekete Mihály
Sziztrov Ljovics Mihály ...	... Mihályfy László
Telegrin Iljics Ilja ...	... Réthelyi Ödön
Marina ...	... Miklóssy Margit
Bankás ...	... Jámor György

Történik: Szerebrjakov birtokán.

Csehov színdarabjai színházunk eddigi műsorán:

Ványa bácsi

1920. okt. 7, 8.

A medve

1950. okt. 23.

Lakodalom, A medve, Jubileum

Három egyfelvonásos

1952. szept. 17, 20, 24.

nov. 6, 22.

okt. 4, 5, 12.

Három nővér

1955. márc. 7, 9, 11, 12.

ápr. 4, 10, 27.

ára 2 Lei

Füzetterv Baász Imre